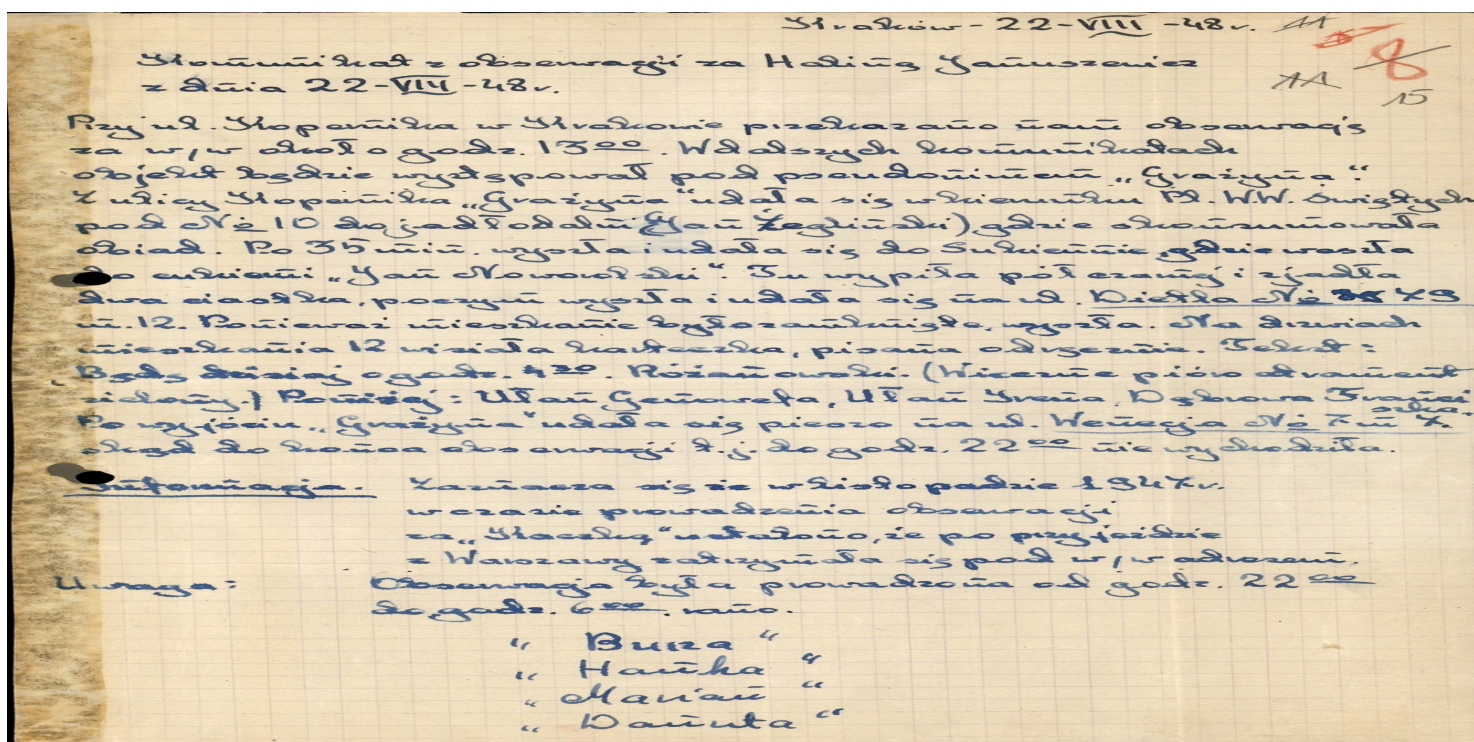

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/100458,Helena-Zurowska-Zamordowana-o-krok-od-prawdy.html>

Komunikat z obserwacji za Haliną Januszczyk (Helena Żurowską), prowadzonej w Krakowie 22 sierpnia 1948 r. (z zasobu IPN)

ARTYKUŁ

Helena Żurowska. Zamordowana o krok od prawdy

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa (1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej

Autor: MAGDALENA MOŁCZANOWSKA 21.04.2023

Wysłanniczka Rządu RP na uchodźstwie, uczestniczka Powstania Warszawskiego, kurierka ZWZ-AK, była jedną z niewielu kobiet skazanych na karę śmierci i zamordowanych przez komunistyczny aparat represji. Jej śmierć

nierozerwalnie związana była z jedną z najskuteczniejszych prowokacji komunistycznego wywiadu – sprawą V Zarządu WiN.

Urodziła się 24 czerwca 1905 r. w Olszaniczy w powiecie Lesko. Pochodziła z rodziny ziemiańskiej – dzieciństwo spędziła w rodzinnym majątku w Posadzie Nowomiejskiej koło Dobromiła (dawne woj. lwowskie). W 1928 r. ukończyła Politechnikę Lwowską i uzyskała tytuł inżyniera rolnika. Pracowała w Małopolskim Towarzystwie Rolniczym, a od 1932 r. zarządzała rodzinnym majątkiem w Boniowicach k. Dobromiła.

Tymczasowe zaświadczenie tożsamości wydane Helenie Żurowskiej (z zasobu IPN)

Przez niejedną granicę

Po wkroczeniu Sowietów, w październiku 1939 r., Helena przedostała się na Węgry. To właśnie tam poznała Jana Mazurkiewicza ps. „Jan”, „Radosław”, który wciągnął ją do pracy konspiracyjnej. Zaprzysiężona w ZWZ, już w styczniu 1940 r. została skierowana do kraju jako kurierka.

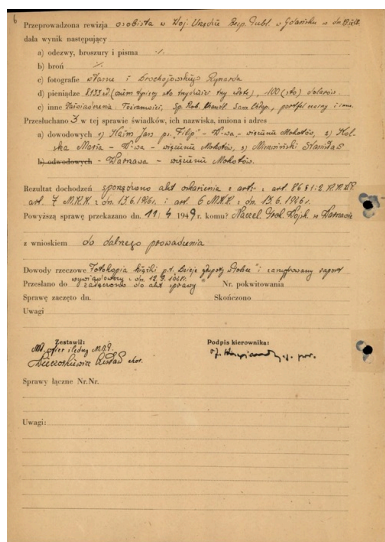
Brała udział w Powstaniu Warszawskim – walczyła w Batalionie „Iwo” i Zgrupowaniu „Radosław”. Była łączniczką dowódcy do

zadań specjalnych.

Od października 1941 r. pełniła funkcję kurierki i szefa łączności na Obszar Lwów, kierowanej przez Jana Mazurkiewicza, Tajnej Organizacji Wojskowej. Po scaleniu TOW z Armią Krajową została kurierką do zadań specjalnych Kedywu Komedy Głównej AK.

Helena Żurowska brała udział w Powstaniu Warszawskim – walczyła w Batalionie „Iwo” i Zgrupowaniu „Radosław”. Była łączniczką dowódcy do zadań specjalnych. Ranna w rękę, trafiła do niewoli niemieckiej. W obozie jenieckim w Molsdorf przebywała do wyzwolenia przez wojska amerykańskie w kwietniu 1945 r.

W październiku 1945 r. Helena Żurowska powróciła do Polski. Jak wyjaśniała, głównym powodem tej decyzji była chęć dowiedzenia się czegoś o losach wieloletniego dowódcy Jana Mazurkiewicza ps. „Radosław”. Jednak nie udało jej się nawiązać kontaktów i już w grudniu 1945 r. powróciła do Niemiec, gdzie rozpoczęła służbę w Polskim Ośrodku Wojskowym nr 102.

Arkusz streszczenia z akt kontrolno-śledczych dotyczących Heleny Żurowskiej (z zasobu IPN)

Data 22 marca 1947 r.

Arkusz streszczenia

do Nr.

Nazwisko i imię: Zurawska Helena

Pseudonim - faktyczne nazwisko: Jurkiewicz Helena - Helena

Imię ojca: Walter matki z domu: Wojciszka Grzegorz

Nazwisko: Helena

Data i miejsce ur.: 22 czerwca 1905 r. w Opatowie przy Łódce woj. Łódź

Ostatnie miejsce zam.: Warszawa - Grochów (Łódka Rakoniew) w Słomce

Stan rodzinny: żona

Imię żony (niezależnie od nazwiska panieńskiego):

Bracia, siostry i krewni: Zurawska Helena z mężem, Helena, Michała, Elżbieta

Wykształcenie: instytut nauczycielski stopień do wyższ. ppol. CBX

Dawny adres: Warszawa - Grochów (Łódka Rakoniew) w Słomce

Kiedy, gdzie i za co był podległy, zatrzymany lub oskarżony:

Wygląd: wzrost: 168 cm włosy: ciemne oczy: ciemne

nos: normalny uszy: duże usta: normalne broda: brak

głowa: średnia szyja: normalna ręce: normalne nogi: średnie

blizny: po przebiegu choroby na szyi

Czy był fotografowany, głoś i kłódki: nie w śledztwie: 1946 r. w MBP, w 1947 r.

Czy był daktyloskopowany i czy posiadał odciski palców: nie

Interesy sportowe: golf

Akcesja partyjny:

Języki obce: francuski i niemiecki

Głos: czysty wady wymowy: na dymanie "r"

Osobliwość ubrania: czysty, gustowny

Przynależność: partia komunistyczna

Uzasadnienie:

Wyniki dotychczas:

Arkusz streszczenia z akt kontrolno-śledczych dotyczących Heleny Żurowskiej (z zasobu IPN)

Jej wieloletnie doświadczenie w pracy konspiracyjnej zostało docenione - w sierpniu 1946 r. została zwierzbowana do aparatu łączności MSW Rządu RP na uchodźstwie. Opracowywała drogi przerzutowe z Polski do Niemiec, przygotowywała kurierów. Latem 1947 r. przedostała się do Polski. W Szczecinie nawiązała kontakt z konspiracyjnym ośrodkiem delegatury MSW na kraj i badała możliwości prowadzenia dalszej działalności niepodległościowej. Po kilkudniowym pobycie na Wybrzeżu powróciła do Niemiec.

Strona - 22-VIII-48. 11

Stronicek z obserwacji za Heléną Jurkiewicz z dnia 22-VIII-48. 11

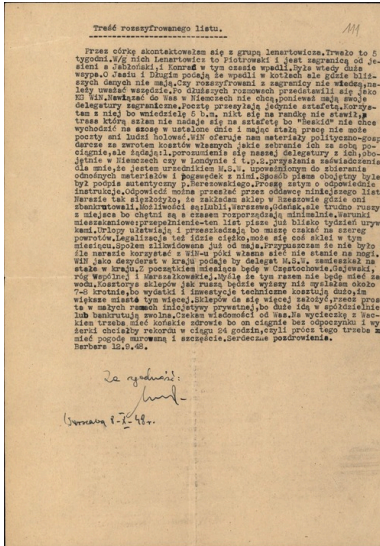
15

Przed rozpoczęciem w Warszawie prowadzenia prac obserwacyjnych za w/w osobą o godz. 13⁰⁰. W dalszych dniach obserwacyjnych obserwacja została przeprowadzona pod pseudonimem „Grajczyca”. W dniu 22-VIII-48, Grajczyca udała się do mieszkania B. W. W. w Warszawie pod adresem 10 dojazdowa (ul. Żelazna) gdzie obserwowano osobę. Po 35 min. wyjechała i udała się do Służewca gdzie mieszkała. W dniu 22-VIII-48, w/w osoba po zakończeniu obserwacji udała się do Służewca, przesyłała i udała się tam do Kuchnia 22-VIII-48. W dniu 22-VIII-48, w/w osoba udała się do Służewca, przesyłała i udała się tam do Kuchnia 22-VIII-48. W dniu 22-VIII-48, w/w osoba udała się do Służewca, przesyłała i udała się tam do Kuchnia 22-VIII-48.

Informacja: Jurkiewicz z dnia 22-VIII-48. W czasie prowadzenia obserwacji za w/w osobą, nie po przyjęciu z Warszawy udała się pod w/w adresami. Obserwacja była prowadzona od godz. 22⁰⁰ do godz. 6⁰⁰, wnto.

Uwaga: 1. Bursa " 2. Haulka " 3. Haulka " 4. Danczka "

Komunikat z obserwacji za Haliną Januszewicz (Heleną Żurowską), prowadzonej w Krakowie 22 sierpnia 1948 r. (z zasobu IPN)

Treść zaszyfrowanego meldunku, stanowiącego dowód rzeczowy w sprawie przeciwko Helenie Żurowskiej (z zasobu IPN)

Ostatnia misja

Na kolejną misję do kraju skierowana została w początkach sierpnia 1948 r. – miała nawiązać kontakt ze Zrzeszeniem WiN, dowiedzieć się o losach aresztowanych przez UB kurierów i zorganizować nowe struktury łączności z rządem emigracyjnym. Została wciągnięta w grę operacyjną kontrolowanego przez UB V Zarządu WiN. W Archiwum IPN zachowały się drobiazgowe raporty świadczące o tym, że już od 22 sierpnia poddana była ścisłej obserwacji.

Jej wieloletnie doświadczenie w pracy konspiracyjnej zostało docenione - w sierpniu 1946 r. została zwerbowana do aparatu łączności MSW Rządu RP na uchodźstwie.

Bezpieka aresztowała Helenę Żurowską 29 września 1948 r. w Gdańsku. Została osadzona w więzieniu mokotowskim w Warszawie. Podczas wielomiesięcznego, ciężkiego śledztwa starała się ochraniać współpracowników, wносиła uwagi do protokołów przesłuchań, konsekwentnie prostowała narzucone lub wymuszone odpowiedzi. 8 sierpnia 1949 r. zapadł wyrok - kara śmierci.

Helena Żurowska została rozstrzelana w więzieniu mokotowskim 21 września 1949 r. Tak wysoki wymiar kary i niezastosowanie prawa łaski wynikały prawdopodobnie z tego, że Helena rozszyfrowała prowokację UB i zorientowała się, że V Zarząd WiN jest w pełni kontrolowany przez komunistyczną bezpiekę.

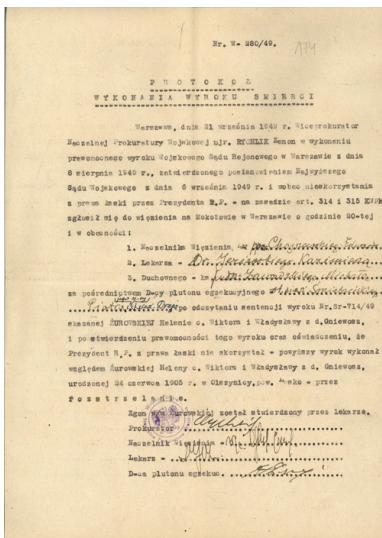

Zdjęcie sygnalityczne Heleny Żurowskiej, wykonane w MBP po aresztowaniu. Warszawa, 1948 r. (fot. z zasobu IPN)

Wyrok skazujący z 1948 r. unieważniony został dopiero postanowieniem Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie 5 września 2018 r.

Helena Żurowska, zdjęcie legitymacyjne (fot. z zasobu IPN)

Protokół wykonania kary śmierci na Helenie Żurowskiej. Warszawa, 21 IX 1949 r. (z zasobu IPN)

Więcej interesujących materiałów na profilu Archiwum IPN

COFNIJ SIĘ